

Pilda Fiului Risipitor – Evanghelia de la Luca – cap. 15, verset. 11-32.

Pilda despre *Fiul risipitor* care se întoarce la casa părintească după rătăcirii îndelungate într-o țară străină, a păcatului, unde a ajuns să jinduiască după mâncarea pe care o mâncau porcii, și este primit cu dragoste părintească și iertat de tatăl său, este precedată în Sfânta Evanghelie de la Luca (cap. XV) de alte două pilde asemănătoare ca înțeles: - pilda cu *oaia cea pierdută* pe care păstorul o caută neglijând pe celelalte 99 care nu s-au rătăcit, cu *drahma cea pierdută* pe care femeia o caută cu insistență și aflând-o, se bucură împreună cu prietenele ei. Toate aceste pilde doresc să arate „cât de mare este iubirea lui Dumnezeu pentru firea omenească cea căzută în păcat și, prin aceasta, sub influența și sub puterea diavolului.”¹ Întoarcerea fiului risipitor este prilej de bucurie în casa părintească căci „bucurie este înaintea îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăiește” (Luca XV, 10).

Această pildă, una dintre cele mai frumoase și mai pline de sens și de înțeles, este menită să ne arate *chipul adevăratei pocăințe*; ce este, în ce constă și cum trebuie făcută spre a fi într-adevăr mântuitoare, pentru a fi „bucuria îngerilor și a oamenilor”, mai întâi a Tatălui Ceresc – pe care-l simbolizează tatăl din această pildă.

Este bine venit ca, mai întâi, să arătăm că termenul de pocăință, ca de altfel multe alte cuvinte din limba noastră, cu vremea, au suferit o schimbare, o modificare de sens și de înțeles, ba unele au dobândit un înțeles peiorativ. Comparând înțelesul lor original cu cel nou, te miri cât de mare este schimbarea care s-a produs în sensul acesta al cuvintelor. Să dăm doar un singur exemplu: cuvântul prost – care la origine, în limba slavonă, precum se știe, însemna om simplu, din popor, a ajuns să însemne om lipsit de inteligență, fără minte și judecată axiologică (a se vedea Dicționarul Explicativ al Limbii Române, p. 753). În acest sens grăiește un personaj – domnitorul, dintr-o cunoscută piesă de teatru: „Boieri și tu prostime!” – indicând prin acest cuvânt din urmă poporul de jos.

O situație asemănătoare s-a petrecut și cu cuvântul *pocăință* care, în înțelesul său adevărat, indică una din cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii noastre care constă în *mărturisirea păcatelor săvârșite, din căință, regret și hotărâre de îndreptare, din împlinirea, după caz, a canonului primit, urmată de dezlegarea pe care o acordă preotul duhovnic*. Dicționarul mai sus amintit, consemnând acest înțeles original și adevărat al cuvântului pocăință, nu întrevide să amintească și sensul mai nou, folosit din păcate de foarte mulți, chiar și de unii dintre credincioșii noștri neavizați, anume „a deveni adept al anumitor secte religioase creștine” (Dicționarul citat, p. 712). Să ne amintim faptul că unii dintre credincioșii noștri atribuie cu ușurință și fără să-și dea seama, acest nume unor oameni care nici ei înșiși nu și-l revendică, preferând numirea specifică confesiunii lor... Cuvântul acesta este echivalentul termenului grecesc *metanoia* – care implică procesul de convertire, de înnoire și depășire a firii omenești alterate de păcat.

Sfântul Ioan Scărarul (numit așa după cartea lui intitulată Scara Raiului) definește pocăința ca fiind „înnoirea Botezului”, sau ca „un legământ cu Dumnezeu prin lucrarea faptelor bune – potrivit păcatelor săvârșite înainte” (Scara, Cuv. 3, 1), deci și o mărturisire prin fapte bune a credinței și a numelui de creștin.

Așadar, pocăința se află în strânsă legătură cu Botezul; că pocăința este posibilă tocmai fiindcă, prin botez, am primit în noi „arvuna Duhului Sfânt”, care ne dă

¹ Pr.Dr. Gheorghe Lițiu, Cartea Vieții, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1991, p. 41

posibilitatea ca, atunci când mugurii harului primit la Botez, crescând cu „vârsta și cu înțelepciunea”, să aducă „roade vrednice de pocăință”, așa cum cerea și Sfântul Ioan Botezătorul celor care veneau la el (Matei III, 8). „O viață întreagă poate nu ne dăm seama de roadele harului primit la Botez; dar atunci când Dumnezeu binevoiește a lovi inimile noastre împietrite, așa cum a lovit Moise stâncă în pustie, din care a curs apă, și din astfel de inimi curg lacrimile de pocăință care spală întinăciunea păcatului. Dacă n-ar fi harul Botezului în noi n-ar curge nici lacrimile cele mântuitoare ale pocăinței. Harul Sfântului Botez, învăluit în negura păcatelor, se trezește în noi ca dintr-un somn greu, ca dintr-un mormânt, prin lucrarea pocăinței”.²

Trebuie subliniat faptul că pocăința nu este lucrarea unei clipe, a unui singur moment din viața noastră. Nu putem s-o încheiem într-o oră și apoi să spunem: am făcut destulă pocăință. *Ea este și trebuie să fie lucrarea unei vieți întregi.* E adevărat că pocăința ca Sfântă Taină, numită și *Spovedanie* sau *Mărturisire*, înseamnă mărturisirea cu căință momentană în fața preotului duhovnic. Acest fapt, însă, nu exclude ci chiar presupune pocăința ca lucrare a vieții întregi. „Tatăl l-a primit pe fiul risipitor ca pe un fiu, nu ca pe un argat. Vedem de aici că orice păcate am săvârși, oricât ne-am îndepărta de Dumnezeu, dacă ne pocăim, Dumnezeu ne iartă și ne primește cu brațele deschise, ca tatăl din parabolă, pentru că El „nu voiește moartea păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea sa și să fie viu”(Iez. 33, 11).”³ Așadar, prin pocăința permanentă ne pregătim pentru pocăința ca taină, în care ni se împărtășește harul iertării și dezlegării din partea duhovnicului în numele Sfintei Treimi. Deci, pocăința ca Taină nu se poate despărți de pocăința unei vieți întregi, ci una presupune pe cealaltă și o solicită, una fiind completată de cealaltă.

Urmărind cu atenție această pildă a fiului risipitor, ne putem da seama că această pildă relatată de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ne arată nu numai chipul adevăratei pocăințe, ci și treptele, momentele, pe care le trăiește cel ce se pocăiește cu adevărat. Fiul risipitor, după ce și-a cheltuit avuția părintească, ajuns în condiția de porcar în țară străină, într-o zi *își vine în fire*. E momentul în care păcătosul se trezește la realitatea tristă a stării de *împătımire* în care se găsește. „Starea de împătımire, moartea sufletească, după cum o numesc Sfinții Părinți, cu toată aparenta ei fericire, nu satisface pe om, mai ales după ce acesta și-a venit în fire. Ea este ca apa sărată a mării pe care nefericiții marinari o beau în lipsa apei dulci; dar cu cât o beau mai mult cu atât gâtlejul lor arde fără a le stămpăra setea. Cu cât aleargă mai mult după fericirea pe care li se pare că o primeau în urma satisfacerii poftelor și ambițiilor deșarte, cu atât sunt mai setoși și mai neîndestulați. Căci „traista unei astfel de fericiri e spartă la fund. Oricât ai pune în ea, tot goală rămâne.” a spus un înțelept – Nicolae Velimirovici.”⁴

Fiul risipitor simte nevoia să mărturisească; la început în gândul și în mintea sa, apoi tatălui la care se întoarce: - Tată! Greșit-am... primește-mă...! În aceste cuvinte se află tot ce se cuprinde în noțiunea de pocăință; și *mărturisirea* cu lacrimi a păcatelor, și *căința* sau părerea de rău pentru încălcarea poruncii și părăsirea casei părintești, precum și hotărârea de *a se îndrepta*, de a se întoarce la casa la care, conform propriei sale mărturisiri, era îndestulat de toate. Ca și Zaheu vameșul, el își elaborează singur *canonul*

² Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, op. cit., p. 42.

³ Petroniu Florea, Cuvintele Domnului, Editura Episcop Nicolae Popovici, Oradea, 2004, p. 267.

⁴ Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, op. cit., p. 43.

cerând să fie primit nu ca un fiu ci „ca pe unul din argați”. Acestea sunt momentele sau treptele adevăratei pocăințe.

Ne-am putea întreba: Avea nevoie tatăl din pildă de mărturisirea fiului său risipitor? Fără îndoială că nu. Știa bine tatăl ce-a făcut fiul său, precum bine cunoaște Dumnezeu păcatele noastre. Ci noi, noi înșine avem nevoie de această mărturisire: „Fărădelegea mea o cunosc și păcatul meu este înaintea mea pururea” – zice psalmistul David. Numai o mărturisire cu căință și părere de rău „șterge fărădelegea”, dar pentru aceasta este nevoie de „brațele părintești” întinse de Dumnezeu prin mâinile duhovnicului spre fiul care se mărturisește. Lui i s-a dat de către Iisus Hristos „puterea legării și dezlegării păcatelor” (Ioan XX, 22 – 23), putere care nu s-a dat nici îngerilor, dar acesta ține și locul tatălui din pildă, care nu este altcineva decât Bunul Dumnezeu, învățând, sfătuind, certând și mângăind – după caz, întotdeauna cu iubire părintească, pe cel ce se mărturisește. Acest lucru pare straniu unora dintre noi. Ce nevoie avem noi să ne mărturisim păcatele înaintea preotului? Nu pot eu face pocăință și de unul singur? Firește că se poate face pocăință și în acest mod, dar acest fel de pocăință nu este nici completă și nici mântuitoare. Ce s-ar fi ales de fiul risipitor, dacă ar fi rămas numai la tânguirea ce-o făcea de unul singur în țara păcatului? El simte nevoia de a se mărturisi, trebuință care, o știm cu toții, este în firea omului.

„Noi credem că adevărata pocăință este un act bilateral. O parte a ei o reprezintă strădania de îndreptare, dorința de înnoire (și aceasta este, desigur, un dar a lui Dumnezeu) pe care o face credinciosul. A doua parte însă o reprezintă harul iertării, pe care Dumnezeu îl împărtășește prin mijlocirea slujitorului Său investit cu această putere, ca urmare a puterii date Sfinților Apostoli și prin ei urmașilor legitimi până la sfârșitul veacurilor”.⁵

Sunt, apoi, unii creștini care se îndoiesc de posibilitatea, mai ales în cazul unor păcate grele. În această privință, Sf. Ioan Scărarul zice: ”Înainte de a cădea în păcat, dracii ni-l înfățișează pe Dumnezeu ca iubitor de oameni, spre a ne îndupleca mai ușor la păcătuire; iar după ce am căzut în păcat, tot el ni-l înfățișează ca aspru spre a ne îndoi de iertare și a cădea în desnădejde” (Scara, Cuv. 5, 11) de aceea – continuă același sfânt – „nu te speria chiar dacă vei cădea în fiecare zi și nu te depărta de la calea lui Dumnezeu ci stai cu bărbăție și fără îndoială că îngerul tău păzitor va cinsti răbdarea ta... nimic nu se poate asemăna cu mila lui Dumnezeu, nimic nu este mai mare ca ea” (Ibidem, Cuv. 5, 38).

În Pateric citim că un frate a întrebat pe Avva Sisoe: „Ce voi face avvă că am căzut? I-a răspuns lui bătrânul: Scoală-te; Zis-a fratele: M-am sculat și iarăși am căzut. Deci a întrebat fratele: până când? Zis-a bătrânul: Până vei fi apucat (de moarte) sau în bine sau în rău; căci cu ce se află omul cu aceea se și duce!” Este deosebit acest cuvânt și se cuvine să luăm aminte și să nu ispitim pe Domnul Dumnezeu nostru amânând vremea pocăinței.

De remarcat faptul că sunt mulți creștini hotărâți să facă pocăință, dar puțini sunt cei care știu cum trebuie făcută adevărata pocăință. Nici într-un caz ea nu înseamnă părăsirea Bisericii. Numai aici omul va învăța să facă adevărata pocăință. Numai aici este

⁵ Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, op. cit., p. 44.

harul iertării încredințat ierarhiei sacramentale, primit și transmis prin succesiune apostolică.

Stelian Gomboș.